

KREDYTY I BANKOWOŚĆ

WIBOR – Prawne wyzwania i kontrowersje w cieniu spraw frankowych

Do sądów wpływa coraz więcej spraw, których celem jest podważenie zmiennego oprocentowania opartego na wskaźniku referencyjnym WIBOR. Kredytobiorcy zachęteni sukcesami frankowiczów poważniej myślą o formułowaniu roszczeń wobec banków.



MATUSZ PISARSKI

Radca prawny w Krzysztof Rożko i Wspólnicy Kancelaria Prawna



KAROLINA LATEK

Aplikant Adwokacki w Krzysztof Rożko i Wspólnicy Kancelaria Prawna

Koniec ubiegłego roku wzbudził znaczny niepokój w środowisku bankowym. Sąd Okręgowy w Suwałkach jako pierwszy uznał za uzasadnione wyeliminowanie z umowy kredytu złotówkowego całej klauzuli zmiennego oprocentowania – marży oraz wskaźnika WIBOR. Wyrok jest nieprawomocny, jednak część środowiska prawniczego wieszczy precedens, który ma zmienić los powództw wiborowych, analogicznie do sukcesu spraw frankowych. Bardziej jest to jednak wynik życzeniowego myślenia kredytobiorców i ich pełnomocników niż odzwierciedlenie utrwalonych tendencji orzeczniczych. Jak wiadomo, jedna jaskółka wiosny nie czyni...

Wojna o WIBOR

W sytuacji gdy sektor bankowy nadal zmagają się ze skutkami finansowymi spraw frankowych, w gąszczu niecichnących spekulacji pojawia się widmo kolejnej fali powództw. W połowie 2024 r. Związek Banków Polskich informował, że do sądów trafiło dotychczas ponad 1,1 tys. spraw dotyczących wskaźnika WIBOR, lecz nie zapadł w nich jeszcze żaden niekorzystny dla banków prawomocny wyrok.

Kredytobiorcy złotowi powołują się na nieprawidłowości w ustalaniu wskaźnika WIBOR oraz brak wywiązania

się przez Banki z ciążących na nich obowiązków informacyjnych. Nieustannie nasila się argumentacja o abuzowości klauzuli zmiennego oprocentowania opartego o WIBOR – w ocenie kredytobiorców silnie podatnego na manipulację.

Bankowcy odpierają zarzuty kredytobiorców wskazując, że stosowanie i ustalanie WIBORU odbywa się transparentnie i zgodnie z rozporządzeniem BMR. Rozporządzenie określa zasady, na podstawie których opracowuje się wskaźniki referencyjne oraz procedury nadzoru nad administratorami wskaźników (czyli podmiotami opracowującymi i udostępniającymi wskaźniki). Zgodę na działalność administrator otrzymuje od organu nadzoru (Komisji Nadzoru Finansowego) oraz musi zostać wpisany do rejestru administratorów w UE. Rozporządzenie BMR nie wprowadza obowiązku opierania wskaźników stopy procentowej wyłącznie w oparciu o transakcje. Dane transakcyjne są wprowadzane preferowane – co wynika z przekonania, że wskaźnikiem opartym o dużą liczbę transakcji trudniej jest manipulować – w żadnym wypadku nie oznacza to jednak, że WIBOR musi być określany wyłącznie w oparciu o nie. Banki podkreślają, że WIBOR nie jest wskaźnikiem nieweryfikowalnym, czy nierzetelnym, ponieważ stanowi wypadkową cen sprzedaży pieniądza oferowaną przez banki innym bankom na rynku finansowym i jest ściśle związany z ceną pieniądza oferowaną przez NBP (ceną tą jest stopa referencyjna NBP).

Analogia (nie) oczywista

W sprawach frankowych spór ogniskował się wokół kwestii spreadu walutowego, jako źródła zysków banków oraz pozorności walutowego charakteru umowy. Tymczasem sprawy kredytów WIBORowych dotyczą wskaźnika w istocie zatwierdzonego przez polskie organy nadzoru i unijne organy regulacyjne. Wskaźnik ustalany jest przez niezależny podmiot na podstawie danych przekazywanych przez co najmniej 10 banków. WIBOR istnieje od niemal 3 dekad i dotychczas nie były wobec niego formułowane jakiejkolwiek zastrzeżenia. Sytu-

acja uległa diametralnej zmianie, gdy inflacja zaczęła wzrastać, wywierając negatywny wpływ nie tylko na wysokość rat kredytów złotych, ale także na całą gospodarkę.

Nie sposób porównywać kwestii rzeczywistych kosztów pozyskania kapitału przez banki na potrzeby akcji kredytowej z ewentualnym zyskiem wynikającym z jednostronnego ustalania kursów sprzedaży i kupna waluty. Koszt pozyskania kapitału jest w pewnym stopniu niezależny od banków. Głównym źródłem finansowania działalność banków są depozyty klientów, których oprocentowanie jest zależne od stóp procentowych NBP, a przecież wysokość stopy referencyjnej NBP ma również wpływ na wysokość stopy procentowej WIBOR. Wraz ze wzrostem stóp procentowych, wskaźnik WIBOR wzrasta, zaś w przypadku ich obniżenia stawka WIBOR ulega zmniejszeniu. Wówczas kredytobiorcy, którzy spłacają kredyt ze zmiennym oprocentowaniem, płacą niższą ratę. Górną granicę wskaźnika WIBOR wyznacza stopa lombardowa, a dolną – stawka depozytowa. Oznacza to, że wysokość wskaźnika kompensuje bankom koszty pozyskania kapitału z ich podstawowej działalności depozytowej.

Ognia krytyki nie wytrzymują również argumenty o abuzowości klauzuli zmiennego oprocentowania opartego na WIBORze. Kontrola abuzowości postanowienia uzależniona jest bowiem od wykazania braku transparentności zapisu. W przypadkach umów złotych obowiązki informacyjne banków kształtują się zupełnie inaczej niż w umowach odniesionych do waluty obcej. Nie jest informacją tajną, że zmiana wysokości stóp procentowych wpływa na WIBOR – wskaźniki ulegają zwyżkom i spadkom na korzyść kredytobiorców albo banków, zależnie od koniunktury. O ile nie budzi wątpliwości, że konsument jako słabsza strona kontraktu powinna zasługiwać na szczególną ochronę, to jednak niebezpieczna może okazać się linia orzecznicza kreująca zwolnienie go z odpowiedzialności za dbałość o własne interesy, w tym z obowiązku zapoznania się z treścią zawieranej umowy. Może to prowadzić do podważania przez konsumenta każ-

dego kontraktu, czy inwestycji, tylko z powodu ich niesatysfakcjonującego wyniku.

Również TSUE w najnowszym wyroku z dnia 13 lutego 2025 r. wskazał, że nawet sankcji kredytu darmowego nie można stosować automatycznie. To do sądu krajowego należy ocena wagi naruszonych przez kredytodawcę obowiązków i ich wpływu na decyzję konsumenta o zawarciu umowy. Może zostać uznana za nieproporcjonalną, jeżeli naruszenie obowiązków informacyjnych nie ma wpływu na decyzję konsumenta o zawarciu umowy.

Stanowisko NIK

Kredytobiorcy wskazują, że WIBOR jest wskaźnikiem nierzetelnym i niepewnym. Stanowisko to stoi w sprzeczności z wynikami przeprowadzonej niedawno kontroli NIK. Badając sposób wdrożenia przepisów rozporządzenia BMR w zakresie ustalania wskaźnika referencyjnego, NIK nie stwierdziła, w ramach wystąpienia pokontrol-

” Podważanie WIBORu mogłoby nie tylko wpłynąć na kredyty hipoteczne, ale także na depozyty i szeroko rozumiany rynek finansowy

nego, aby doszło do manipulacji czy nieprawidłowości w ustalaniu WIBORu.

Kontrola NIK odbiła się szerokim echem wśród bankowców i prawników – dla części z nich dowodzi ona braku faktycznej kontroli ustalania wysokości WIBOR. Ostatecznie Prezes NIK stanął na stanowisku, że mamy do czynienia z nadinterpretacją treści raportów na potrzeby bieżących działań kancelarii prawnych, które walczą o pozyskanie klientów bazując na społecznym zaufaniu do NIK. Działanie to ocenił jako wysoce naganne. Wskazał, że z dokumentów nie wynika, by kontrola doprowadziła do wniosków mających skompromitować WIBOR, nie stwierdzono bowiem nieprawidłowości w procesie ustalania wskaźnika.

Głos w sprawie stawek WIBOR zabrała również KNF wskazując, że nie ma podstaw do podważania wiarygodności i legalności wskaźnika. Podkreśliła przy tym, że metodyka wyliczenia wskaźnika spełnia wymagania unijne (rozporządzenie BMR). Analo-

gicznie wypowiedział się również UOKiK.

Sektor finansowy

Podzielenie przez sądy argumentacji kredytobiorców może prowadzić do szeregu trudnych do przewidzenia negatywnych konsekwencji nie tylko dla sektora bankowego, lecz całego rynku finansowego oraz przyszłych kredytobiorców. Bezdyskusyjną kwestią jest wpływ podważania WIBOR-u na kredyty hipoteczne i konsumenckie. Usuwanie z umów kredytowych wskaźnika WIBOR prowadziłoby nie tylko do zawiazywania przez banki kolejnych rezerw obciążających ich wyniki finansowe, lecz także do wzrostu – obciążających przyszłych kredytobiorców – kosztów akcji kredytowej, w związku z koniecznością poszukiwania finansowania zewnętrznego.

Pod znakiem zapytania stoi przy tym nie tylko losów kredytów, lecz również depozytów i instrumentów finansowych których wyceny opierane są o przedmiotowy wskaźnik, takich jak obligacje korporacyjne, czy instrumenty pochodne (np. kontrakty terminowe, swapy, czy opcje). Podważane mogą być także inne kontrakty w których powszechnie jest on stosowany, np. na potrzeby ustalania rat leasingu, oprocentowania w faktoringu, czy pomiaru efektywności zarządzania funduszem inwestycyjnym.

Dyskusyjne podobieństwo

Z pozoru problemy prawne rozstrzygane w sprawach frankowych i WIBORowych mogą wydawać się podobne. Stanowczo unikać należy jednak pokusy automatycznego stosowania rozstrzygnięć wypracowanych w orzecznictwie dotyczącym kredytów frankowych do spraw WIBORowych.

Spory dotyczące kredytów opartych na WIBORze rodzą pytania o źródła zarzucanej arbitralności w ustalaniu wskaźnika referencyjnego. Czy można przypisać odpowiedzialność podmiotowi, który stosuje wskaźnik oceniony i zaakceptowany przez państwowe organy nadzoru, jednocześnie nie mając na niego wpływu? Uzasadnione jest zatem unikanie zbędnych analogii stosowanych wyłącznie na potrzeby uwzględnienia partykularnego interesu kredytobiorcy, tym bardziej jeśli mogą prowadzić do fatalnych skutków. / ©



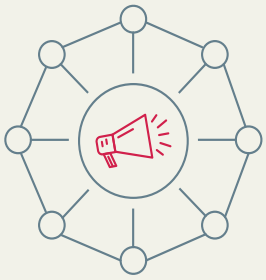
Teksty z dodatku dostępne
w wersji elektronicznej na: **PRO.RP.PL.**

GŁÓWNI PARTNERZY SIECI KANCELARIE RP

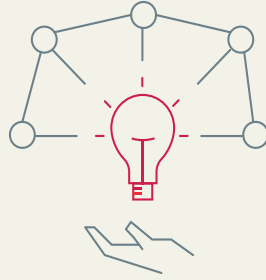
KANCELARIA	MIASTO	ULICA	E-MAIL
Krzysztof Rożko i Wspólnicy Kancelaria Prawna	00-033 Warszawa	ul. Górskiego 9	biuro@krwlegal.pl
Kancelaria Adwokacka Adwokat Joanna Fałęcka	06-400 Ciechanów	pl. Plac Jana Pawła II, nr 15	joanna.falecka@wp.pl
Kancelaria Radcy Prawnego i Doradcy Restrukturyzacyjnego Krzysztofa Piotrowskiego	03-977 Warszawa	ul. Marokańska 1E	biuro@pwkancelaria.pl
Kancelaria Prawna Skarbiec	02-181 Warszawa	ul. Maciejki 13	sekretariat@kancelaria-skarbiec.pl
KPR Kancelaria Restrukturyzacyjna	31-505 Kraków	ul. Rakowicka 10b/7	biuro@kpr-restuktyryzacja.pl
Kancelaria Prawna Gajewski i Wspólnicy	10-038 Olsztyn	ul. Św. Wojciecha 3/3a lok. 1	info@gtslegal.pl
LEGALITY Kancelaria Adwokacka Adwokat Leszek Kieliszewski	00-876 Warszawa	ul. Ogrodowa 58	kontakt@legality.com.pl
RUBICON Kancelaria radców prawnych i adwokatów Barabara Wach	02-676 Warszawa	ul. Postępu 14	kontakt@rubiconlegal.pl
Krzyżagórska Łoboda i Partnerzy Adwokaci i Radcowie Prawni	80-332 Gdańsk	ul. Piastowska 11	sekretariat@klpartnerzy.pl
Głowacki i Wspólnicy Spółka komandytowa	61-770 Poznań 00-517 Warszawa	ul. Paderewskiego 8 ul. Marszałkowska 76	poznan@gwlex.pl warszawa@gwlex.pl
Kancelaria Radców Prawnych Ryszewski, Szubierajski	00-838 Warszawa	ul. Prosta 51	kancelaria@i-rs.pl
Kancelaria Radców Prawnych HRYNIÓW, ŁEBEK I PARTNERZY	45-057 Opole	ul. Ozimska 18/4	kancelaria@hryniowlebek.pl
„SK Lawyers” Rafał W. Sikorski i Daria Krzyżanowska Kancelaria Radców Prawnych i Adwokatów	00-342 Warszawa	ul. Topiel 21 lok. 1	kancelaria@sklawyers.pl
Marszałek i Partnerzy Adwokaci	00-103 Warszawa	ul. Królewska 16	kancelaria@ miplegal.pl
PORAJ Kancelaria Prawno-Patentowa	60-824 Poznań	Słowackiego 31/33 lok. 1	kancelaria@poraj.com
Sendero Kania, Lubaszka, Michalski i Wspólnicy	54-424 Wrocław	ul. Muchoborska 6	biuro@sendero.pl
Kancelaria Prawna – Restrukturyzacje i Upadłości Anna Grudzień – Kurpiewska	00-582 Warszawa	Al. J. Ch. Szucha 8	kancelaria@kancelariagrudzien.pl
JWP Rzecznicy Patentowi Dorota Rządewska	03-828 Warszawa 54-413 Wrocław	ul. Mińska 75 ul. Klecińska 123	info@jwp.pl wroclaw@jwp.pl
Kancelaria Prawna Goldwin Wesołowski i Wspólnicy	85 – 034 Bydgoszcz	ul. Długa 16	biuro@gpggoldwin.pl
AOMB Polska	00-843 Warszawa	Rondo Ignacego Daszyńskiego 1	mail@aomb.pl
HRLS Zwolińska & Zwoliński	00-656 Warszawa	Jana i Jędrzeja Śniadeckich 10	kancelaria@hrls.pl
GP Kancelaria Radcowie Prawni i Adwokaci Strzelec-Gwóźdź	30-519 Kraków	Jana Zamoyskiego 81/9,	kontakt@gpkancelaria.pl
AVENTUM Kancelaria Prawna Radców Prawnych Malik	40-078 Katowice	Pokoj ul. Sądowa 4/6	biuro@aventum-kancelaria.pl
HANTON Szalc Zięba & Partnerzy Adwokaci i Radcowie Prawni	00-112 Warszawa	Bagno 2/68	biuro@hanton.pl
SDO Legal Dąbrowski Olech Tański Myślicki Spółka Partnerska Radców Prawnych i Adwokatów	70-240 Szczecin	ul. Narutowicza 12	info@sdo.com.pl

Sieć kancelarii prawnych

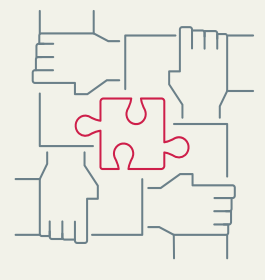
—kancelarierp—



wspieramy
twój
marketing



wspieramy
rozwój twojego
biznesu



wspieramy
rozwój twojego
zespołu

Sprawdź jak zostać
Partnerem Sieci



kancelarierp.pl